

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 531. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-paludanm01-shoot-idm140207696676832.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

VENUS

Affattelsestid: ukendt; **udkom** den 13de April 1841, trykt 2den Gang 1857 (i "Mythologiske Digte"), 3dje 1879 (i "Poetiske Skrifter" VI), 4de 1901 (i "Poetiske Skrifter i Udvalg" III), 5te 1904 (i "Digtninger", Gyldendals Bibliothek).

Nærværende Udgave gengiver Texten i Udgaven 1857, den sidste af Digteren selv besørgede.

Musik: Sangen Side 264 ("Vi komme med Hjerterne tunge") komponeret af Axel Liebmann (Efterladte Kompositioner i Udvalg ved V. Bendix).

Æmnet er taget fra den græske Mytologi. Modsætningen mellem *Venus Urania* og *Venus Anadyomene*, der danner Grundideen i Digtet, har sin Rod i senere græske Filosoffers Sondring mellem en Kærlighedsgudinde for en højere, paa etisk Grundlag hvilende Kærlighed (*Venus Urania* d.v.s. "den himmelske") og en Kærlighedsgudinde for sanselig Elskov (*Venus Pandemos* d.v.s. "den almindelige, offentlige, simple"); her i Digtet: *Venus Anadyomene* d.v.s. "den havfødte"); *Venus Urania* betragtede man da som den ældre, af Himlen (Uranos) selv, uden Moder fødte Gudinde, *Venus Pandemos* som den yngre, født af Zeus i Elskovsforbindelse med en jordisk Kvinde. Denne Spaltning af Kærlighedsgudinden i to, som mytologisk (i Folketroen) ingen Rolle spillede (Venus Urania dyrkedes ligesaa fuldt som Venus Pandemos af den græske Prostitution), møder man vistnok første Gang hos den berømte Filosof Platon (347 f. Kr.), Sokrates' Discipel, i hans Dialog "Symposion" (d.v.s. Drikkelaget"), og da P.-M. ejede C. J. Heises danske Oversættelse 532 af Platons Dialoger, af hvilke "Symposion" var udkommet 1831, er det ikke udelukket, at det er under Læsningen af dette Skrift, han har faaet den ydre Tilskyndelse til "Venus".

Den højere og lavere Kærlighed i Menneskelivet skildrer Digteren gennem de to Hovedpersoner *Actæon* og *Endymion*. Ogsaa dem har han taget fra den græske Mytologi.

Actæon, en Dattersøn af Kadmus (Side 234 Linje 15), var en ung Jæger, hvis højeste Lyst var det fri, ubundne Jægerliv i Skov og Fjeld; han var en ivrig Dyrker af Diana, Jagtens Gudinde. Men da han belurede Gudinden, mens hun var i Bad, forvandlede hun ham til en Hjort ved at stænke Vand paa ham og lod ham derefter sønderrive af hans egne Hunde. [Sagnet om ham er behandlet bl. a. af den romerske Digter Ovid (17 e. Kr.).]

Endymion var Maanegudinden Lunas Elsker. Han var som Actæon en ivrig Jæger. Da han en Aften træt af Jagten havde lagt sig til Hvile i Skoven, saa Luna ham og fattede Kærlighed til ham, steg af sin Vogn og kyssede ham. Zeus skænkede ham Udødelighed i Form af en evig Søvn, i hvilken han vedbliver at nyde hendes Kærlighed.

Sagnene om Endymion som Maanegudindens Elsker hørte hjemme i Landskabet Karien paa Lilleasiens Kyst, men andre Sagn lader ham være Konge i Landskabet Elis (Vestkysten af Peloponnes) uden at kende noget til hans Forhold til Maanegudinden. P.-M. benytter begge Overleveringer i sit Digt, men naar han lader ham være udvandret fra Karien til Elis og blive Kulturopdrageren sidste Sted, da er det hans egen fri Digtning. Actæonsagnet derimod hører hjemme i Landskabet Bøothien i Mellem-Grækenland; naar P.-M. henlægger det til Peloponnes, handler han vistnok ikke paa egen Haand, men støtter sig paa en Bemærkning i sin ovf. Side 507 omtalte mytologiske Haandbog: *Benjamin Hederichs* "Gnindliches mythologisches Lexicon". At dette Værk virkelig har været raadspurgt af Digteren ogsaa ved Udarbejdelsen af "Venus", kan næppe betvivles; dertil er der altfor stærk Overensstemmelse mellem den hos en romantisk Digter som P.-M. paafaldende rationalistiske Opfattelse af Endymion som Stjernekyger og Astronom og Hederichs Bemærkning (med Henvisning til Plinius): "andere wollen, dass er ein besonderer Sternkundiger gewesen, und zuförderst den Lauf des Mondes am ersten auf dem Berge Latmus genau beobachtet habe".

Det mytologiske Stof er iøvrigt i "Venus" behandlet med Frihed. En Sammenstilling af Actæon- og Endymionsagnene kender Mytologien intet til; fri Digtning er ogsaa Episoden med Lyda, Skildringen af Endymions og Hermiones Kærlighed, af Procnes Forhold til Actæon, o. s. v.

Momenter til Skildringen af Hyrdelivet, der ogsaa er meget fri (hvide Lærredsbuxer og Vest!), kan P.-M. have faaet ved Læsning af de romerske Hyrdedigtene (se Anm. til Side 68 Linje 27) som Vergil (19 f. Kr.).

Samtidens Dom. *Den Frisindede* 1841, Side 174 kalder Digtet "en Prydelse i den æsthetiske Litteratur" og *Kjøbenhavnsposten* 1844, No. 114 kalder Lyriken i Digtet "smuk, henrivende og, hvis vi tør bruge et saadant Udtryk, forførerisk, Characterudviklingen tro og consequent gennemført og Handlingen - vi bede bemærket, at vi tale om et "lyrisk Drama" - livligt udviklet, uden at det lyriske Moment taber sin Berettigelse som Hovedsag. *Fædrelandet* 1841, No. 514-15 [ifølge Hother Ploug, Carl Ploug I 266, af Chr. K. F. Molbech] har en Del at indvende, navnlig mod Skildringen af Venus Anadyomene, men sammenfatter dog sin Dom i

følgende Ord: "Dramaet "Venus" maa, uagtet det, man med Rette kan dadle derved, dog regnes til de fortrinligste Præstationer, vor poetiske Litteratur i de sidste Aar kan fremvise, og vi kunne ikke undlade at takke Digteren for et Arbejde, hvis sande, poetiske Skjønheder og Fuldkommenheder maae forskaffe den med en aaben Skjønhedssands begavede Læser en langt større Nydelse, end dets Mangler kunne forstyrre". *Dagen* 1841, No. 92 bragte en sønderlemmende Kritik af 533 Overlærer I. A. *Ostermann*, der ankede over Digtets Forsyndelser mod den filologiske Viden og sluttede: "Det skjønnes ikke rettere, end at en klar og ledende Idee savnes i Digtet, og at de Former, hvorigjennem den dæmrende Halv-Idee aabenbarer sig, staae saa lidet i Harmonie med denne, som med sig selv indbyrdes, at Digtet i sin Heelhed kun efterlader Tomhed". *Figaro* 1841 Side 51-70 vender sig i en udførlig Artikkel mod Anmeldelserne i Fædrelandet og *Dagen*, men ender alligevel med følgende Betragtninger: "Jeg kan ikke nægte, at jeg, naar Alt kommer til Alt, de mange skjønne Enkeltheder uagtet, med en vis Utilfredsstillelse forlader et smukt Digt, som, ved en lidt større Omhyggelighed fra Behandlingens Side, kunde være blevet et ægte Kunstværk". P. L. *Møller* siger 1842 om Digtet (se hans "Kritiske Skizzer" I 203-04, sml. II 182), at det "fremkaldte saavel offentlig som privat forskjellige Domme. Paa den ene Side blev Kritiken (i Skikkelse af en philologisk Timelærer) ubillig og upoetisk staaende ved Tilfældigheder i den ydre Form, som om de vigtigere Adjunctforretninger ikke tillod den (Kritiken) at dvæle ved Ideen, eller trænge ind til Kjærnen. Paa den anden Side har man med Velvillie søgt at fremhæve det ideelle Udbytte, uden dog at indrømme Digteren Ret til i vore Dage at skildre Kjærligheden i saa skarp Modsætning, og uden selv at være vis paa i Alt at have forstaaet Forfatterens rette Mening. Alt dette forudsætter vistnok en Svaghed ved Digtet, en Mangel paa Klarhed i det Hele, som ikke tilfulde erstattes ved skjønne Partier i det Enkelte; og vi ere tilbøielige til den Mening, at Ideen, som syntes at kunne have avlet et stort og skjønt Digt, har overvældet Forf.'s Kræfter, og at han saaledes ofte kun cursorisk og fragmentarisk har været i Stand til at explicere den". J. L. *Heiberg* siger 1842 (Pros. Skrifter IV 366-67): "Men nu hans "Venus", den første Gave, han skjænker os efter en treaarig Fraværelse og Taushed? hvorledes er den bleven modtagen? Med Lunkenhed. Men er vor poetiske Litteratur da saa overvættedes rig, at vi har Raad til at vrage et Digt, som, tiltrods for enkelte Pletter, er baade fra Tankens, Følelsens og Udførelsens Side en dyb og glimrende Composition, og - vel at mærke - et Arbejde, som vidner om et stort og betydningsfuldt Fremskridt i Digterens Udvikling?"

Ingemann skriver 9/9 1841 til Fru Rosenørn (Brevveksling mellem Ingemann og Fru Rosenørn, Side 22): "Pal.-Müllers "Venus" var interessant; men Deeltagelsen derfor er nok ikke betydelig", og *Hauch* skriver 13/6 1841 (Breve til H. C. Andersen, Side 212-13): "Paludan-Müller har udgivet en Venus, som jeg længe krympede mig for at læse, da hans tidligere, zirlige Behandling af de græske Myther kun syntes mig at være en ny Udgave af de med Parykker smykkede Hyrder, der traadte frem paa Scenen i Ludvig den 14des Tid med Hyrdefløiter i Hænderne og Galanteriekaarer ved Siden; imidlertid maa jeg tilstaae, at der virkelig i dette Digt lindes sande Skjønheder; som Heelt behager det mig just ikke, men flere Scener og in specie alle de, hvori Venus Urania fremtræder, ere meget smukke".

Biskop *Jens Paludan Müller* udtaler sig saaledes om Sønnens Arbejde (Frederik Lange Side 120-121): "Stykkets Idé synes mig at være moralsk, men ikke spekulativ eller ualmindelig. Mange Partier ere særdeles smukke, og Formen er i det hele fuldendt og omhyggelig. Men iøvrigt vil jeg tilstaae, at uagtet jeg erkender Skønheder og Fortrin, har det dog ikke tiltalt mig eller fængslet mig under Læsningen. For en anden Gangs Skyld stillede jeg Fritz nylig den Opgave nærmere at overveje, hvor vidt det vel i vor Tid var muligt, at lade en abstrakt Idé gaa over i konkret og virkelig Sandhed og Selvstændighed ved Hjælp af mythiske Figurer som dens Bærere. Mig forekommer disse luftige og fabelagtige Figurer ikke ret skikkede dertil; thi vi genkende ikke den virkelige Verden i dem, og dersom man lader dem tænke, tale og føle i vor moderne Stil og som Københavnerne, maa der blive en Modsigelse mellem Aanden i Stykket og det ydre Maskineri, der skader Indtrykket. Vil man bruge mythiske Figurer, maa Stykket være saaledes i det Hele, at Læseren flyttes tilbage i 534 den mythiske Tidsalder, i alle dens raa og barbariske Idéer, Fordomme, Overtro, Heltedaad og Grusomheder. Men det sker ikke ved Fritz's Digt, og dertil hører ogsaa et ganske andet Studium end det, Læsningen af moderne Mythologier bevirker. Jeg har dog ellers hørt, at Digtet skal være vel modtaget i København, at Heiberg skal have været hos Fritz og gjort ham mange Komplimenter derfor, at der endog skal være dem, der sætte det over "Amor og Psyche"; men af Bladenes Taushed med Trompetstød slutter jeg dog, at Publikums Mening endnu er delt og vaklende".

Side 228 Linie 1:

Personer] alle Personerne er, med Undtagelse af de fire Gudinder, Actæon og Endymion, opfundne af P.-M., han har givet dem græske Navne, for en Del i latinsk Form.

Venus Anadyomene: Kærlighedsgudinden kaldes Anadyomene, "den havfødte", fordi hun efter ên af de mange Myter om hendes Fødsel var født af Havets Skum.

Nymphes er kvindelige Guddomme af lavere Rang: Hav-, Kilde-, Bjærg-, Skov-Nymfer.

Side 229 Linie 3:

Messene] det gamle (Homeriske) Navn paa Messenien, det sydvestlige Landskab paa Halvøen

Peloponnes (Morea).

Side 229 Linje 5:

Irene] er en af Horaerne, Aarstidernes Gudinder; her som Venus' Terne: Horaer og Gratier har efter græsk Mytologi tilvirket Kærlighedsgudindens Klædning.

Side 229 Linje 5:

Philyra] er en Datter af Havguden Oceanus.

Side 229 Linje 7:

Aglaja] er en af de tre Gratier, Ungdommens og Skønhedens Gudinder.

Side 229 Linje 9:

Galatea] er en Datter af Havguden Nereus.

Side 229 Linje 27:

de røde Baand] rødt er Kærlighedens Farve.

Side 229 Linje 34:

mit gyldne Bælte] Kærlighedsgudindens Bælte, der forlener hende med alle Elskovens Tryllemidler, skildrer Homer saaledes (Wilsters Oversættelse):

"...af Barmen hun løste sit rigtbaldyrede Bælte;
Der sad smukt indvirket ethvert fortryllende Middel,
Der var smeltende Elskov, var Længsel og gantende Tale,
Der var smigrende Bøn, som endog bedaarer den Vise".

Side 230 Linje 6:

Acis] er hos Ovid Galateas Elsker.

Side 230 Linje 27:

Paphos] By paa Øen Cypern i Middelhavet, med det ældste og berømteste Venustempel.

Side 231 Linje 7:

Adonis] Kærlighedsgudindens Elsker; hun fulgte ham, naar han var paa Jagt, og da han blev dræbt af et Vildsvin, var hun ude af sig selv af Fortvivlelse; af hans Blod lod hun Anemonen spire frem. (SmL P.-M.'s Digt "Adonis").

Side 231 Linje 23:

Jupiter] det latinske Navn paa Zeus, Himlens Herre; efter nogle Myter er Venus en Datter af ham.

Side 232"Linje 14:

Bacchus] det latinske Navn paa Vinens Gud (græsk: Dionysos).

Side 232 Linje 20:

Faun] *Faunerne* optræder i den senere romerske Mytologi som Skovguder af hæsleg Skikkelse med krumme Næser og spidse Øren, med Hale og Bukkefødder; de sværmer i vild Kaadhed om i Skovene og jager efter Nymferne.

Side 233 Linje 7:

Neda-Floden] Grænseflod mellem Landskaberne Messenien og Elis.

Side 234 Linje 2:

Eros] det græske Navn paa Kærlighedsgudinden (latin: Amor).

Side 234 Linje 10-11:

Forbandelsen, der hviler paa mig, | Mig tilfaldt som en Arv nu fra min Slægt] den Sagnkreds, hvortil Actæonsagnet hører, 535 er den Thebanske, der er knyttet til Byen Theben i Landskabet Bøothien (Mellem-Grækenland); Slægten hjemsogetes af forfærdelige Ulykker (Ødip-Sagnene), og de store græske Tragediedigtere tog ofte Æmnet til deres Tragedier fra den.

Side 234 Linje 15:

Kadmos] Thebens Grundlægger, Stamfader til den Thebanske Helteslægt. Som ung vandrede han landflygtig om i Verden for at søge efter sin Søster Europa, som Zeus havde bortført. Paa denne sin Vandring grundlagde han Theben; da han vilde bringe sin Skytsgudinde Pallas Athene et Offer og sendte sine Mænd til en nærliggende Kilde at hente Vand, blev de dræbte af en uhyre Drage, der vogtede Kilden. Kadmos fældede Dragen, men da denne var helliget Krigsguden Ares, fortørnedes Guderne, og Kadmos maatte i 8 Aar tjene Ares som Træl. Efter denne Trængselstid gav Zeus ham Ares' og Venus' yndige Datter Harmonia til Ægte.

Side 234 Linje 18:

Aphrodite] det græske Navn paa Venus.

Side 234 Linje 22:

Semele] blev Zeus' Elskerinde og ved ham Moder til Vinguden Bacchus. Hera, Zeus' Ægtehustru, hævnede sig paa hende; hun paatog sig hendes gamle Ammes Skikkelse og lokkede hende til at bede Zeus, der havde lovet hende Opfyldelsen af et Ønske, om at vise sig for hende i al sin Guddomsvælde. Opfyldelsen af dette Ønske voldte hendes Død: som dødelig Kvinde kunde hun ikke udholde Tordenens og Lynets Magt, men omkom i Flammerne.

Side 234 Linje 23:

Agave] blev i sit Ægteskab Moder til Pentheus, der som Konge i Theben med Spot modsatte sig Bacchus' Dyrkelse som Gud, ja endog kastede ham i Fængsel. Han blev sønderrevet af sin egen Moder og hendes Søstre, der var ivrige Bacchusdyrkere, idet de, under en Bacchusfest, forblændede af Guden, i deres Raseri antog ham for et vildt Dyr. - Om hendes Død har den græske Mytologi intet.

Side 234 Linje 25:

Ino] blev gift med Kong Athamas i Thessalien (Nord-Grækenland). Da hun efter Søsteren Semeles Død havde taget sig kærligt af det lille Bacchusbarn, slog Hera, fuld af rasende Skinsyge, Athamas med Vanvid, saa han ude af sig selv forfulgte Hustru og Børn og truede dem med Døden. Han havde allerede i sit Raseri knust sit ene Barn mod en Klippe, da Ino i sin Fortvivlelse styrtede sig i Havet med det andet Barn.

Side 234 Linje 27:

Min Moder] Autonoe, Kadmos' fjerde Datter.

Side 234 Linje 34:

Nectar] er Gudernes Drik, som bevarer dem evig unge og udødelige; deraf overført: en sød, guddommelig Drik.

Side 234 Linje 45:

Elis] det vestligste Landskab paa Peloponnes.

Side 234 Linje 46:

Karmen] Rejsevognen (et gammelt nordisk Ord; poetisk).

Side 235 Linje 4:

Laconien] det sydøstlige Landskab paa Peloponnes med Hovedstaden Sparta.

Side 235 Linje 6:

Hvad vil du sige] d.v.s. hvad mener du.

Side 236 Linje 26:

Lethe] Glemselsfloden i Dødsriget (se Anm. til Side 94 Linje 16), af hvis Vande de døde skulde drikke for at glemme deres jordiske Tilværelse.

Side 236 Linje 42:

dette Land, hvis Kyst dig fordum bar] efter den græske Mytologi er det Øerne Cythera og Cypern, hvor den af Havet opstegne Kærlighedsgudinde først satte sin Fod; men ogsaa i Elis var der et Tempel med Statue af den havfødte Venus (se Artiklen *Anadyomene* hos Hederich).

Side 237 Linje 16:

Rosen og Myrthen] ogsaa i Oldtiden helliget Kærlighedsgudinden.

Side 238 Linje 2:

Arkadien] det midterste og største Landskab paa Peloponnes (Morea), mod vest grænsende til Elis, mod syd til Messenien; væsentligst beboet af Hyrder.

Side 238 Linje 22:

Tambourinen] Haandtrommen; Instrumentet (men ikke Navnet Tambourin) var kendt i Oldtiden.

Side 238 Linje 45:

Venusstjerne] Aftenstjerne.

536

Side 239 Linje 10:

Hymen] Ægteskabets Gud.

Side 240 Linje 20:

Karien] det sydvestligste Landskab i Lille-Asien.

Side 241 Linje 36:

Apollo] Solguden; Kunsten fremstiller ham som en skøn Ynglingskikkelse.

Side 242 Linje 21:

runde] den gamle Flertalsform til Forlid *randt* af Udsagnsordet *rinde*, paa P.-M's Tid som nu kun brugt i Poesi.

Side 243 Linje 42:

Glas] Timeglas, d.v.s. Liv.

Side 244 Linje 24:

Kronos] Tiden.

Side 245 Linje 7:

Pluto] Underverdenens, Dødsrigets Gud.

Side 246 Linje 36:

Diana] den kyske, jomfruelige Jagtgudinde er unge Jomfruers Beskytterinde.

Side 247 Linje 13:

Pandora] er et uheldsvarslende Navn. Saaledes hed den første Kvinde paa Jorden, der blev dannet af Guderne til Mændenes Fordærv som Straf for, at Ilden var blevet frarøvet Guderne og bragt til Menneskene; hun blev af Guderne udstyret med alle Slags Gaver og med en *Æske* (Linje 14), i hvilken allehaande Ulykker for Menneskene var indesluttede. Da nu Æsken aabnedes, fløj Ulykkerne ud over Menneskene, og kun Haabet blev tilbage paa dens Bund. - Men *Pandora* er ogsaa Navnet paa et skrækindjagende kvindeligt Væsen, som ledsagede Furierne, Hævngudinderne.

Side 247 Linje 17:

Prokris] Navn paa flere Kvinder i den græske Mytologi [Ordet betyder "den udvalgte, foretrukne"].

Side 247 Linje 21:

Tartarus] Pinestedet i Underverdenen, Dødsriget.

Side 247 Linje 29:

Satyr] d.v.s. liderlig Karl; *Satyrer* er i den græske Mytologi en Art Skovguder i Bacchus1 Følge; de har Stumpnæse, spidse Øren, Hale, undertiden Bukkefødder; deres Natur er dyrisk og sanselig; de jager efter Nymferne.

Side 249 Linje 34:

Duepar] Duerne var helligede Kærlighedsgudinden; hos senere græske Digtere er de Forspand for hendes Vogn (sml. Side 312 Linje 44).

Side 249 Linje 35:

Cyperviin] Vin fra Øen Cypern, højt prist i Oldtiden (*Cypern* var et Hovedsted for Venusdyrkelsen).

Side 252 Linje 9:

smykker ud] nu kun: *udsmykker*, sml. Anm. til Side 20 Linje 6.

Side 252 Linje 19:

sin milde Pii] Solguden Apollo var ogsaa Dødsgud; den pludseligt indtrædende Død, der betragtedes som en Velgæring, skyldtes hans "lempelig saarende Pilt" (Apollos Pil tænkt dog ogsaa som et frygteligt dødbringende Vaaben, se Side 307 Linje 5-6).

Side 253 Linje 9-10:

hvor traf | Dit Øies Straale Guden i mit Hjerte] d.v.s. vakte Kærligheden (Eros) tillive i mit Bryst.

Side 254 Linje 34-36:

Møde Rosenblade... Tusindfryd og Myrther] i Blomstersymbolikken betegner *den røde Rose* Kærlighed, *Tusindfryd* Rigdom og *Myrten* Haabet.

Side 254 Linje 38-39:

Dalens | Stolte Lilie] Hermione (om *Liljen* som Betegnelse for en Kvinde sml. Anm. til Side 4 Linje 38).

Side 254 Linje 40:

Dalens Konge-Pignie] Endymion (*Pinien* hører til Naaletræernes Orden).

Side 256 Linje 7:

Aristæos] dyrkedes mange Steder i Grækenland som Gud, f. Ex. i Arkadien, særlig af Hyrdebefolkningen.

Side 256 Linje 32:

Phyllis... Damon] hyppigt forekommende Navne i Oldtidens Hyrdepoesi (Anm. til Side 68 Linje 27) og hos moderne Efterlignere.

Side 257 Linje 9:

sælle] sølle (se Anm. til Side 35 Linje 37).

Side 257 Linje 10:

om ei vi trække skal fra Lær'et] trække Sværdet af Skeden, "trække blank".

Side 258 Linje 25:

Citharen] et Strengeinstrument, almindeligt i Oldtiden.

537

Side 259 Linje 5:

qvinkeleres] foragteligt Udtryk for: at spille kunstigt, med mange Triller (Laaneord fra Plattysk).

Side 259 Linje 40:

Koronis] Apollos Elskede, ved ham Moder til Lægekunstens Gud Asklepios.

Side 259 Linje 41:

Apollo med Diana] de er Søskende.

Side 260 Linje 25:

jeg ud den bringer] nu kun: *udbringer* (sml. Anm. til Side 20 Linje 6).

Side 263 Linje 3:

Lyra] et 4- eller 7-strænget Musikinstrument.

Side 263 Linje 14-15:

Pilen... Fakkell] Kærlighedsgudens Tilbehør.

Side 267 Linje 1:

Huusguderne] det latinske Navn er *Penater*; de var Hjemmets Skytsguder.

Side 270 Linje 2:

Vindvet] om Formen sml. Anm. til Side 29 Linje 3.

Side 272 Linje 25:

Pamisos-Floden] den bredeste Flod paa Peloponnes, udspringer paa Grænsen mellem Arkadien og Messenien og løber mod syd.

Side 275 Linje 19:

Hetæren] d.v.s. Skøgen; *Hetærer* (egl. "Veninde") kaldtes i Oldtidens Grækenland de Kvinder, der levede i frit Kærlighedsforhold til Mænd, og som ofte, i Modsætning til de gifte Koner, udmærkede sig ved Aand og Dannelse.

Side 277 Linje 19:

Sphinxen] et Uhyre, halv Løve, halv Kvinde, som opholdt sig paa en Klippe næved Byen Theben. Den gav alle, der kom forbi, følgende Gaade at løse: "Hvilket Dyr gaar om Morgenen paa Fire, om Middagen paa To og om Aftenen paa Tre?" Dem, der ikke kunde løse Gaaden, styrtede den ned fra Klippen. Endelig forklarede Ødipus, en Efterkommer af Kadmus, Gaaden som sigtende til Mennesket, der i Barndommen kryber paa Hænder og Fødder, i den voxne Alder gaar og i Alderdommen støtter sig paa en Stok. Da Sfinxen hørte dette, styrtede den sig i Havet.

Side 280 Linje 40:

En Halvgud fast] næsten en Halvgud.

Side 287 Linje 29:

Jaord] Trolovelse; et gammelt dansk Ord, paa P.-M.'s Tid som nu kun brugt i Poesi.

Side 290 Linje 9:

Lilievaand] se Anm. til Side 24 Linje 15.

Side 291 Linje 17:

Ætherduft] *Ætheren* er det fine Stof, som fylder Verdensrummet.

Side 292 Linje 38:

Hekate] her = Proserpina, Døds gudinden, Underverdenens Dronning; om Dødsriget som et *Skyggerige* sml. Anm. til Side 94 Linje 16.

Side 293 Linje 43-44:

Langt hellere den Ringeste paa Jorden, | End som Gudinde haabløs og elendig] Genklang af Archilleus' Ord til Odysseus i Odysseens 11te Sang (Wilsters Oversættelse):

"Heller jeg vilde som Træl paa Markerne slide for Dagløn,
Hyret af trængende Mand, som kun har Eie til Nødtørft,
End over samtlige Døde befale som øverste Herre".

Side 296 Linje 13:

Hades] Underverdenen, Dødsriget.

Side 296 Linje 14:

Furien] Hævingudinden, med Slangehaar, Fakkell og Dolk.

Side 296 Linje 16:

Alecto] en af Furierne (Navnet betyder "den aldrig hvilende").

Side 299 Linje 29:

Purpurvinger] Kærlighedsguden skildres af Oldtidens Digtere og Kunstnere som bevinget.

Side 299 Linje 36:

i de gamle Dage] der sigtes til Myten hos den græske Digter Hesiod (8de Aarh. f. Kr.), at Himlen og Jorden sammen avlede den ældste Gudeslægt (Titanerne).

Side 300 Linje 13:

Lillie] Jomfruelighedens Symbol, gøres her til den jomfruelige Dianas Symbol.

Side 300 Linje 26:

Cythere] Tilnavn til Kærlighedsgudinden, efter Øen Kythera, syd for Peloponnes, et Hovedsted for hendes Dyrkelse.

538

Side 300 Linje 31:

sin Søns de stærke Pile] Venus' Søn er Amor, Kærlighedsguden, der ved sine Pile tænder Hjertet i Elskovsbrand.

Side 302 Linje 4:

Tartarus] Pinestedet i Underverdenen, Dødsriget.

Side 302 Linje 34:

køle] kølige, svale; ligesaa Side 304 Linje 35; sml. Anm" til Side 106 Linje 33.

Side 311 Linje 27:

ved min Faders Hoved] Venus' Fader er Zeus (Juppiter), Himlens Herre.

Side 312 Linje 21:

Billedhuggeren paa Gnidos] *Gnidos* eller *Knidos* (almindeligere Form), en By i Karien, var et Hovedsted for Venusdyrkelsen, navnlig paa Grund af den berømte Venusstatue, som skyldtes *Billedhuggeren* Praxiteles fra Athen (4de Aarh. f. Kr.), en af Oldtidens største Kunstnere. Medens den ældre græske Kunst havde fremstillet Gudinden fuldt paaklædt, fremstillede Praxiteles hende nøgen, stigende op af Badet. Hans Marmorstatue, der nu kun kendes gennem Kopier og Beskrivelser hos Oldtidsforfattere, var overordentlig berømt; fremmede strømmede til Knidos blot for at se den, unge Mænd grebes ved Synet af den af vanvittig Elskov, og en Konge skal forgæves have tilbudt Kniderne at betale deres enorme Statsgæld mod at komme i Besiddelse af den.

Side 315 Linje 7:

Floden Styx] ligesom *Acheron* (Side 316 Linje 11), *Kocytus* (Side 316 Linje 15) og *Lethe* (Side 316 Linje 23) Flod i Underverdenen, Dødsriget (sml. Anm. til Side 94 Linje 16).

Side 315 Linje 16:

Charon] Færgemanden i Underverdenen, der færger de døde over Floderne til Dødens Rige.

Side 317 Linje 17:

Actæons Gjenfærd] Oldtiden kendte intet til Actæons Straf i Underverdenen; den Straf, P.-M. lader ham udstaa, er omtrent den samme, som Tantalus (Anm. til Side 155 Linje 13) led.

Side 319 Linje 6:

sig speiler af] nu: *afspejler sig*, sml. Anm. til Side 20 Linje 6.

Side 319 Linje 16:

Elysium] de saliges Opholdssted i Underverdenen (sml. Anm. til Side 94 Linje 16).

Side 320 Linje 12:

Adonifesten] Mindefesten for *Adonis* (Anm. til Side 231 Linje 7) fejredes ved Midsommerstid; den udtrykte Sorgen over Naturens kortvarige Blomstring; man sang Klagesange og plantede til Minde om ham i Lerkar alle Slags hurtigt voxende Planter, som man derpaa, naar de kort efter visnede, kastede i Vandet.

Side 321 Linje 8:

han] Adonis.

Side 322 Linje 21:

de natlige Kjerter] Stjernerne.